

LÆREPLAN

MED AFSÆT I DEN STYRKEDE PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

Dagtilbuddets navn: Cassiopeia, Bakkevænget 17, 2820 Gentofte

Udfærdiget (måned og år): februar-maj 2019

INDHOLD

Indhold

LÆREPLAN	1
INDHOLD	2
ET PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ HELE DAGEN	4
Dagtilbuddets refleksion	4
BØRNESYN OG BØRNEPERSPEKTIVER	5
Dagtilbuddets refleksion	5
BØRNS LEG	5
Dagtilbuddets refleksion	6
DET BREDE DANNELES- OG LÆRINGSSYN	7
Dagtilbuddets refleksion	7
BØRN I UDSATTE POSITIONER OG ALLE BØRNS DELTAGELSE I BØRNEFÆLLESSKABER	8
Dagtilbuddets refleksion	8
FORÆLDRESAMARBEJDE	9
Dagtilbuddets refleksion	9
SAMMENHÆNGENDE OVERGANGE OG DET SIDSTE ÅR I BØRNEHAVEN	10
Dagtilbuddets refleksion	10
DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG OG SAMMENHÆNG TIL DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	11
ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	12
ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	12
<i>Pædagogiske mål for læreplanstemaet Alsidig personlig udvikling</i>	12
SOCIAL UDVIKLING	14
<i>Pædagogiske mål for læreplanstemaet Social udvikling</i>	14
KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB	16
<i>Pædagogiske mål for læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab</i>	16
Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø	16
KOMMUNIKATION OG SPROG	17
<i>Pædagogiske mål for læreplanstemaet Kommunikation og sprog</i>	17
KROP, SANSER OG BEVÆGELSE	18
<i>Pædagogiske mål for læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse</i>	18
NATUR, UDELIV OG SCIENCE	19
<i>Pædagogiske mål for læreplanstemaet Natur, udeliv og science</i>	19
ØVRIGE ELEMENTER	20
DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNEMILJØ	20
Fysisk børnemiljø	21
Psykisk børnemiljø	21

Æstetisk børnemiljø	21
SAMSPIL OG RELATIONER	21
EVALUERING	21
INDDRAGELSE OG SAMARBEJDE	22

ET PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ HELE DAGEN

Et stærkt pædagogisk læringsmiljø rummer alle de centrale elementer i det fælles pædagogiske grundlag i den styrkede pædagogiske læreplan. Det handler om at arbejde bevidst med, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges gennem hele dagen – så det omfatter både leg, spontane og planlagte aktiviteter og rutiner. Tilrettelæggelsen skal ske ud fra hensyn til børnenes perspektiv og børnefællesskabet og give børnene mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien og udvikle deres kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive kompetencer.

Dagtilbuddets refleksion

Den pædagogiske hverdag i børnehuset afspejler en grundlæggende forståelse af, at der finder læring sted for børnene i alle hverdagssituationer, fra børnene kommer om morgenen til de bliver hentet igen om eftermiddagen. Vi hjælper, gennem genkendelige gentagede hverdagsrutiner, børnene med overblik over hverdagen. Læringsmiljøet i børnehuset er på den ene side et sammenhængende forløb gennem dagligdagen, og på den anden side består af en række forskellige aktiviteter og hverdagsrutiner. Det er vigtigt at vi har blik for og udnytter de læringspotentialer, der ligger i de forskellige aktiviteter og rutiner og at vi samtidig er opmærksomme på de udfordringer og den læring, der knytter sig til overgangene mellem de forskellige aktiviteter og rutiner.

Læringsmiljøet er præget af forskellige indretninger og rum som tilgodeser forskellige typer af aktiviteter – f.eks. til leg og fordybelse, til leg og bevægelse, til leg og udfoldelse af de sociale kompetencer. Læringsmiljøet danner grundlaget for, at børnene kan udvikle sig til kreative, kommunikerende og eksperimenterende individer

Vi arbejder med at læringsmiljøet tydeligt signalerer hvilken type aktivitet der kan finde sted, således at børnene kan aflæse dette og tilgå legen eller aktiviteten relevant. De voksne har en kontinuerlig opgave i at udvikle læringsmiljøet og understøtte børnene gennem rammesætning og bevidstheden om at deres bidrag til en positiv stemning er afgørende for børnenes læringsmiljø. Vi arbejder aktivt med de voksnes positionering og rolle i samværet med børnene, hvornår man er igangsættende voksen, hvornår man er understøttende voksen og hvornår man observerer på afstand og lader de børneinitierede aktiviteter være styrende for samværet.

BØRNESYN OG BØRNEPERSPEKTIVER

Barnets liv her og nu er vigtigt, og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse handler bl.a. om, hvad der optager dem, og hvad der kan give dem et godt børneliv i dagtilbuddet. At inddrage børneperspektiver vil sige at skabe sig et generelt indtryk af børnenes mange oplevelser i, forståelser af og holdninger til dagtilbuddet som afsæt for at understøtte deres trivsel, læring, udvikling og dannelse. Børnenes perspektiver udgør en helt central og unik feedback i arbejdet med at skabe et stærkt pædagogisk læringsmiljø. Hvad der er betydningsfuldt for børn, kan fx komme til udtryk, når børn tager billeder af, tegner/former/fortæller om eller viser de ting og steder, der er vigtige for dem.

Dagtilbuddets refleksion

Vi ønsker at stimulere de sider af børnene, der handler om at være et socialt væsen i fællesskab. Vi tror på, at det er gennem det at lære sine følelser at kende og møde anerkendelse for den man er, og man på denne måde skaber den vigtige identitetsopbyggelse. Vores opgave tager afsæt i at være anerkendende, at være understøttende og nærværende voksne og møde børnene i deres nærmeste udviklingszone.

Vi favner barnet ved at skabe forberedelse til det næste, der skal ske for barnet og at vi spejler barnets følelser, så man lærer at man har værdi i sig selv uanset hvem man er og hvordan man har det. Anerkendelse handler i en pædagogisk kontekst om at se barnet som en væsentlig anden og se barnets perspektiv som væsentlige bidrag til den pædagogiske praksis.

Vi har fokus på at skabe rammer hvor barnet kan være aktivt deltagende i aktiviteten og samtidigt give plads til udfoldelse af barnets tanker og bidrag til udvidelse af en aktivitet. Børnenes medbestemmelse er vigtig for at udvikle børnenes nysgerrighed og lyst og mod til at ville prøve kræfter med nye og til tider ukendte oplevelser.

Vi har fokus på børnenes perspektiver og være nysgerrige og gå på opdagelse i hvilken læring er til stede i de pædagogiske aktiviteter, der finder sted i løbet af hverdagen. Vi har yderlig opmærksomhed på at forfølge børnenes forskelligartede ønsker og behov, afhængig af børnenes alder og udviklingsniveau.

Der er det særegne ved børns perspektiv at børn ikke oplever en hverdag opdelt, som en hverdag opleves ud fra voksnes perspektiv, hvilket vil sige at børnenes forståelse af hjem og dagtilbud forstås ud fra oplevelser og relationer mere end de fysiske rammer og tidspunkter på dagen. Det bliver derfor yderligere en vigtig opgave at skabe sammenhæng mellem børnenes forskellige arenaer.

BØRNS LEG

Leg har en værdi i sig selv og er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling. Legen skabes på børnenes præmisser og fremmer bl.a. deres fantasi, fordybelse og nysgerrighed.

Det pædagogiske personale skal sikre, at der er rum og tid til legen. Nogle gange skal legen rammesættes og understøttes af det pædagogiske personale, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for hele børnegruppen.

Dagtilbuddets refleksion

Legen har stor betydning og er omdrejningspunkt i mange aktiviteter og skabelsen af relationer til andre børn. I legen bliver man til som person for sig selv og andre og man lærer at kunne adskille sig selv fra tingen, man lærer og på den måde udvikler den symbolske og abstrakte tænkning. Legens væsen er fri og lystbetonet. Dette er også gældende for den rammesatte leg, men det er afgørende at legen er fri for at være værdiskabende i sig selv.

Der finder meget selvregulering sted i legen, da børnene skal kunne styre egne behov og fælles behov i legen, hvilket forudsætter rammer hvor stemningen giver plads til udfoldelse og afprøvelse for børnene. Legen danner grundlag for fantasi og udvikling af kreativitet for børnene.

Vi arbejder målrettet med børnenes relationsdannelse på tværs af stuer og aldersgrupper - for at styrke børnenes evner til og erfaringer med at indgå, og profitere af i forskellige typer af fællesskaber. Man kan dermed gøre sig erfaringer med forskellige roller i forskellige lege, eksempelvis er man nogle gange den store, der sætter dagsorden og reglerne ved legen over for den mindre.

Vi er opmærksomme på hvilke funktioner de voksne har, enten i de voksenstyrede lege, de voksenunderstøttende aktiviteter og hvilken funktion og rolle den voksne har ved børns selvvalgte aktiviteter og lege, for at sikre at alle børn indgår i konstruktive fællesskaber i løbet af dagen og skaber plads til legen.

Det er de voksnes ansvar og opgave at sondre imellem hvornår børn er aktivt deltagende i en leg og relation, og børn der træder ind og ud af fællesskabet og legen og hvilken position børn indtager.

DET BREDE DANNELSES- OG LÆRINGSSYN

Børns læring i dagtilbud skal forstås bredt og handler om at understøtte børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse. Fx nysgerrighed, gåpåmod, selvværd, sprog og motorik. Det brede læringssyn er afspejlet i de seks læreplanstemaer, som dækker mange forskellige aspekter af børns læring. Udgangspunktet for børnenes læringsprocesser er den legende tilgang. Læringsprocesserne understøttes, når man følger børnenes undren og nysgerrighed, bygger videre på deres spontane interesse og skaber et udfordrende og alsidigt pædagogisk læringsmiljø. Det sker, når børnene leger og udforsker, i børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter, i lege og i rutinesituationer samt i samspillet med andre.

Dagtilbuddets refleksion

Den almene dannelse handler først og fremmest om at lære barnet de kulturelle koder, der eksisterer når man indgår i sociale sammenhænge. Opgaven bliver derfor at skabe rammer så barnets legende tilgang til læring kan folde sig ud. Således kan det nogle gange kalde på rolige omgivelser og andre gange vil det kræve plads til bevægelse for at den legende tilgang kan folde sig ud. Vi har fokus på at respektere og drage omsorg for barnets mulighed og positive udvikling, så de kan lære at drage omsorg for andre.

Vores grundlæggende perspektiv tager afsæt i en forståelse af at barnet er født med potentiale og at det fra fødsel er i stand til at indgå i relationer til andre mennesker og knytte sig til omsorgspersoner. Ved at se barnets forskellige måder at lære på kan vi tilbyde forskellige læringsmiljøer med mulighed for at lære med øjne, ører, krop og følelser. Som pædagogiske personale er vi opmærksomme på vores position i forhold til barnet og ønsker at være nærværende, vise empati og møde barnet hvor det er i sin udvikling.

Vi tilstræber en ligelig fordeling af børneinitierede, vokseninitierede og voksenunderstøttende aktiviteter og bidrag til hverdagspædagogikken i udviklingen af vores dagtilbud.

Det er meningsgørende og værdifuldt for børn at være inddraget og involveret i hverdagens opgaver, hvilket fordrer at det pædagogisk personale er sig bevidst om deres position som rollemodeller for børnene. Dette gør sig gældende i alle aspekter af en pædagogisk hverdag og i høj grad det pædagogiske personales adfærd i hverdagspædagogikken. Vi er optaget af at alle børn oplever sig betydningsfulde i de fællesskaber, man indgår i som barn og som familie.

BØRN I UDSATTE POSITIONER OG ALLE BØRNS DELTAGELSE I BØRNEFÆLLESSKABER

Børn leger, lærer og dannes i børnefællesskaber, og deres relationer til hinanden er afgørende. Det pædagogiske personale skaber rammerne for, at alle børn med deres forskellige forudsætninger deltager og oplever sig som en del af børnefællesskaberne. Særligt for børn i udsatte positioner handler det om, at de bliver mødt med positive forventninger og oplever mestring, samt at sikre, at de er en betydningsfuld del af fællesskabet. Kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø gør en forskel for børn i almindelighed og særligt for børn i udsatte positioner.

Dagtilbuddets refleksion

De fleste børn oplever i kortere eller længere perioder at være i en udsat position. Fælles for børn i udsat position er, at de er udfordret i forhold til deltagelse og profitering i deres hverdagsmiljø. Det er dagtilbuddets opgave at tilrettelægge aktiviteter og skabe rammer, der inkluderer og sikrer deltagelsesmuligheder for alle børn. Dette gør vi særligt ved at styrke den fokuserede opmærksomhed, hvor den voksne sikrer at aktiviteten tager afsæt i barnets nærmeste udviklingszone og barnets interesser.

Vi arbejder ud fra månedsplaner, som tager afsæt i hvor børnenes forskellige udviklingsniveauer i forhold til deres alder. Det kan være en aldersintegreret gruppe af børn eller en årgangsgruppe, hvor der skabes en pædagogisk ramme for de aktiviteter, der skal finde sted. I disse månedsplaner har vi særligt blik for de børn, som har kan have brug for at blive støttet til at blive en del af fællesskaberne.

Vi arbejder med relationsskemaer, der er med til at sikre at vi får øje på de børn, som i kortere og længere perioder befinder sig uden for børnefællesskabet. Vi er også opmærksomme på om de fællesskaber børnene indgår selvorganiseret i, er konstruktive for fællesskaber.

Vi har organiseret stue/team møder, hvor vi sikre at vi skaber dialog omkring det enkelte barn og de fællesskaber de enkelte børn indgår i. Vi gør det ud fra SIP analyse eller boblemodellen. Derigennem sikrer vi, at vi, i dialoger omkring et barn, som oplever udfordringer i relationer og indgåelse i fællesskaber, bliver set, og at vi sætter tiltag i gang der kan sikre at barnet kan inkluderes i relevante fællesskaber igen.

FORÆLDRESAMARBEJDE

At inddrage forældrene som aktive medspillere er en del af kernen i det pædagogiske arbejde med at sikre børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Forældresamarbejdet skal rumme en dialog om, hvordan dagtilbud og forældre sammen kan fremme, at barnet trives, lærer og udvikler sig, og hvordan samarbejdet kan understøtte børnefællesskabet. Det daglige samarbejde baserer sig på tillid, på den enkelte families behov og på at få talt om de gensidige forventninger til hinanden.

Dagtilbuddets refleksion

I fællesskab med den samlede forældregruppe i Trekløveren og særligt forældrebestyrelsen har vi udarbejdet en vision for samarbejdet mellem dagtilbud og forældre til børn i Trekløverens tre børnehuse. Visionen bliver foldet ud herunder.

Vi favner mangfoldighed og skaber grobund for fællesskab

Vi vil gerne arbejde med at skabe mangfoldige fællesskaber. I et børneperspektiv handler mangfoldige fællesskaber om at vores børn ser og bliver nysgerrige på dét, der er anderledes end hjemme hos en selv. Set ud fra et familieperspektiv handler mangfoldige fællesskaber om, at familier ser det værdifulde i at andre familier er forskellige og at vi respekterer det forskellige hos hinanden.

Vi er rollemodeller for dannelse

I Trekløveren handler dannelse om at børnene oplever at have indflydelse og medbestemmelse i deres hverdag. Børnene skal opleve at det er godt at være aktivt deltagende i forskellige sammenhænge. I Trekløveren handler arbejdet med dannelse om at hverdagen tager afsæt i værdier og normer frem for regler. Derved lærer børnene at omsætte værdierne i de forskellige sociale samspil de indgår i.

Vi tager ansvar for gode relationer

Den måde vi taler sammen på og den måde vi møder hinanden på har stor betydning for den pædagogiske hverdag. De voksnes kommunikation ses, høres og opleves af børnene og påvirker børnenes indbyrdes kommunikation og relationer. Vi ønsker at styrke vores fælles forståelse i forhold til den pædagogiske praksis ved at have et fælles sprog for hverdagspædagogikken og den læring, der finder sted i daginstitutionen og hjemme.

Vi tager ansvar for gode relationer

Forældres engagement og involvering i deres børns dagtilbud har betydning for børnenes oplevelse af sammenhæng mellem hjem og dagtilbud. Det sociale sammenhold i daginstitutionen styrkes, når forældre bakker op det arbejde og de aktiviteter, der finder sted i deres børns daginstitution.

Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Samarbejdet skal bidrage til, at barnet får en god og tryk opvækst.

SAMMENHÆNGENDE OVERGANGE OG DET SIDSTE ÅR I BØRNEHAVEN

Det pædagogiske læringsmiljø skal organiseres, så børnene oplever sammenhæng på tværs af overgangen fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til skole og skolefritidsordning /GFO. At understøtte og skabe en tryk sammenhæng på tværs sker i et tæt samarbejde mellem forældre, dagtilbud, skole og GFO. Ved at sikre en god overgang dannes der grundlag for, at barnet deltager, trives og lærer i det nye pædagogiske læringsmiljø. Særligt for overgangen til skole og GFO gælder det, at det pædagogiske læringsmiljø i børnenes sidste år i dagtilbuddet skal understøtte en god skolestart ved bl.a. at styrke børnenes sociale kompetencer, selvværd, lyst til at lære og mod på at forsøge.

Dagtilbuddets refleksion

Når vi modtager børn fra hjem til dagtilbud, har vi særligt fokus hvad det er for et barn og familie, vi skal til at etablere relation og opbygge tillid til. En opstart varierer tidsmæssigt, da det er afhængigt af om det er et vuggestuebarn eller børnehavebarn. Det er vigtigt at planlægge forløbet i tæt samarbejde med forældrene, idet vi mener at kimen til et godt samarbejde blandt andet starter med, at vi kender til hinandens forudsætninger – både hjemme og i børnehuset.

Overgangen fra vuggestuen til børnehaven er også vigtig. Vi arbejder målrettet med at gøre overgangen så genkendelig og glidende for barnet som muligt, ved at de børn der skal starte i børnehaven, kommer på besøg i ugerne op til startdato. I hovedreglen rykker børn gerne sammen med nogle kammerater, så de er sammen i overgangen.

I overgangen fra børnehaven til skole samarbejder vi i det lokale netværk omkring skolestart for børnene ved at mødes på tværs, laver aktiviteter på tværs af dagtilbud og besøger en skole.

Vi arbejder målrettet med at støtte det enkelte barn i fællesskabet på tværs af køn, etnicitet og alder. Det særlige ved dette forløb drejer sig i høj grad om at alle kommende skolebørn møder børn fra andre dagtilbud, end det de selv kommer fra. Som barn får man lov til at afprøve et større fællesskab og møde andre børn, man ikke kender fra sin hverdag.

Vi har fokus på børnenes eget værd og selvforståelse og skaber aktiviteter der understøtter børnene i at mærke sig selv og eksempelvis kunne sige fra i konflikter.

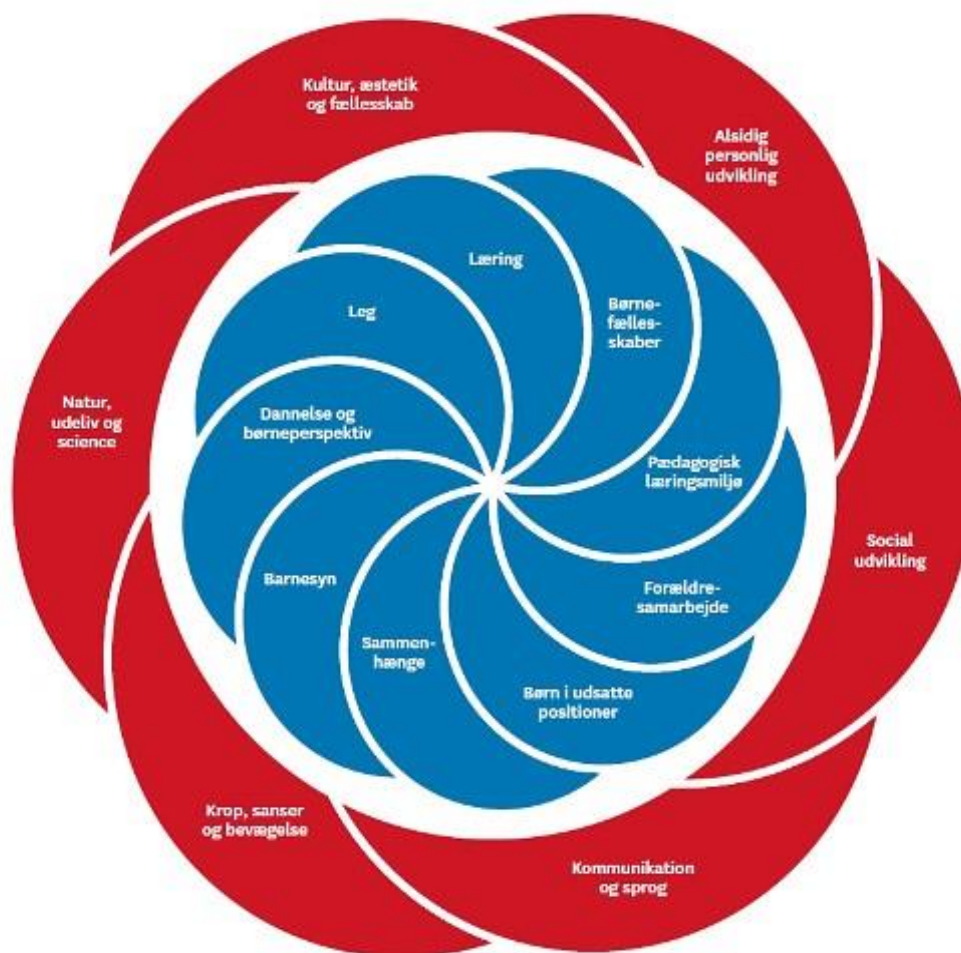
Vi arbejder med øget selvstændighed og kunne honorere flere og komplekse krav i fællesskabet.

DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG OG SAMMENHÆNG TIL DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse. Under hvert læreplanstema skal I derfor forholde jer til, hvordan I hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Alsidig personlig udvikling

- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.*
- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.*

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Børnene kan sige til og fra i forskellige sammenhænge, idet de kan mærke om det er noget de har lyst til eller synes er rart.

Børnene har relationer på tværs af køn og alder.

Børnene udvikler flere relationer over tid.

Børnene har udvidet social omgang med forskellige børn og børnene har tætte relationer til andre børn.

Børnene udviser omsorg over for sine kammerater.

Børnene beder om hjælp og beder om trøst/hjælp i svære situationer mellem børnene.

Børnene bidrager og er hjælpsomme i forhold til at samarbejde omkring rammer for konkrete aktiviteter.

Børnene har lyst til at deltage i forskellige typer af aktiviteter, også nye og ukendte aktiviteter.

Hvilke aktiviteter understøtter at børnene når de beskrevne mål:

Børnene skal udvikle sig til at kunne begå sig i et samfund, hvor individualitet, selvstændighed og demokrati er nøgleord. Børnene skal derfor være medbestemmende, selvhjulpne, respekterende og anerkendende over for andre.

Når de vokseninitierede aktiviteter er rammen for samværet, skal barnet rumme at få et nej eller at skulle udskyde et behov eller ønske i kortere eller længere tid, afhængig af deres alder.

Når de børneinitierede aktiviteter er rammen for samværet, har vi fokus på at skabe plads til at børnene kan tage initiativer og finde løsninger på udfordringer.

Vi arbejder med at skabe en kultur, hvor barnets oplevelse er at få lov til at mærke sig selv for derved at lære at sige til og fra for at børnene udvikler et stadigt mere nuanceret kendskab til sig selv og andre.

Vi arbejder med at støtte barnet i situationer, hvor barnet kan opleve at blive afvist ved at trøste og italesætte de opståede følelser for -på sigt- at udvikle den empatiske evne hos barnet, for at barnet føler sig anerkendt og værdsat som den, de er og den medspiller de er i fællesskabet.

Vi arbejder med planlagte og tilrettelagte aktiviteter, og skaber plads til de spontane og uplanlagte lege, børnene selv finder på.

Vi arbejder med at være ansvarlig i forhold til at lære at rydde op efter sig selv og hjælpe hinanden, blandt andet for at børnene har indflydelse på og betydning for deres omverden og de relationer de indgår i.

Vi inddrager børnene i dagen, ved at lytte til deres forslag om hvad de kunne have lyst til i de enkelte situationer og afhængig hvilken alder.

Vi har øje for det enkelte barns behov for hvilken position man som voksen skal befinde sig i. Vi arbejder med forskellighed i deres kompetence i forhold til hjælpevenner, idet vi har alle aldersgrupper på stuen. Der er en samlet forståelse for at de små ikke kan lige så meget som de store. Vi opfordrer de store til at hjælpe og have øje for hinanden. Nærværende voksne, der har tid til at lære det sammen med børnene og have tiden til at børnene lærer de ting som måske ikke i første omgang lykkes.

At kunne Træde lidt tilbage og lade barnet komme til, - også i hverdagsituationer, hvor vi eks. fejrer, eller vasker borde og stole af.

Vi har Buddies, hvor vi sætter børn sammen i stor og lille- og medinddrager dem og hjælper dem i at udvikle kompetencer til selv at handle, frem for at skulle vente på en voksen, således de bliver kompetente aktive individer i fællesskabet.

Danne et rum og kultur hvor vi viser at vi respekterer hinanden, f.eks. ved at vente på tur eller acceptere, at det tager tid f.eks. at hælde vand op i koppen.

Børnene får Oplevelsen af at man har værdi i sig selv og man kan være med til at forme dagen. Man er okay som man er. Barnet har en personlighed som man ikke skal ændre på, men vi skal give redskaber til at kunne håndtere hverdagen i fællesskabet, så man ikke får følelsen af at være forkert. Der skal være Plads og tid til at observere og danne ny forståelse for det enkelte barn og se det i et andet syn. "Du er vigtig"

Hjælp til selvhjælp. redskaber til at kunne handle selv og blive kompetente aktive individer i fællesskabet. Eks. Spisesituationer, hvor man italesætter at et vuggestuebarn ikke venter på at der bliver mad. Forståelse for forskelligheden af behandling af andre og udviser omsorg af de mindre.

Motto: "Vi behandler børn ens, forskelligt. "

Alle børn har ikke samme forudsætning for at deltage, men det er vores arbejde at sørge for at de kan og vil have lyst til at deltage og inviterer dem til at være en del af fællesskabet. Det er en vurderingssag ved hvert barn og situation og vores ansvar at tilbyde differentieret aktiviteter.

Månedspan i Cassiopeia bliver lavet ud fra de forskellige årgangsgrupper og hvilket udbytte de ville have godt af, lige netop i deres nærmeste udviklingszone. Vi har det for øje, at der skal være nærværende, aktive og deltagende voksne med til disse forskellige grupper og aktiviteter. Vi placerer voksne fra huset på de aktiviteter, som de har kompetencer eller interesser i, så de voksne også udviser smittende engagement over børnene.

Børnene får muligheden for at byde ind hvad de vil lave i løbet af dagen og er dermed med til at forme dagen så de kan lave det, de har lyst til. Det gøres f.eks. Ved Borde efter frokost, hvor hvert barn får lov til at sige hvad de kunne lave. Vigtigt at følge børnenes spor- give dem medbestemmelse. Den voksne er til stede og nærværende. Børnene Tager dette med sig videre i andre læringssituationer, ved at vi i Rutiner, gentagelser og det at vi sætter ord på, får Inddraget dem i hverdagen. Vi Vurderer det enkelte barns styrker/kompetencer og hjælpe barnet til at få en position i gruppen. Vi giver tid til at barnet kan Lege færdigt, og ikke forstyrre unødvendigt, så der bliver skabt rum til fordybelse. Voksne er med til at Skabe rammer der inkluderer og sikre deltagelsesmuligheder for alle. Og så til den legitime periferdeltagelse, nogle børn vælger at indtage.

Vi har i huset aftalt at der er visse tidspunkter, hvor det er oplagt at der er børneinitierede aktiviteter, som ses primært om morgen og eftermiddag, hvor der vil være mange afleveringer/afhentninger.

Dertil er der så fastlagte tidspunkter, hvor der i den planlagte månedspan er aktiviteter der er vokseninitieret. Ved hjælp af planlægning, er der større mulighed for frihed til at lave aktiviteterne børnene også byder ind med, som man kan følge deres spor og interesse, som ikke er skrevet ned i planen.

De voksne der er på årgangsgrupper, sørger for at planlægge aktiviteter, der giver børnene mulighed for at stifte kendskab til noget nyt, og udforske det, sammen med fællesskabet.

Vi giver børnene plads og rum til at sige til og fra, men er opmærksomme på, at det ikke er hver gang de samme børn melder fra. Vi er opmærksomme på begrebet "den nærmeste udviklingszone", at børnene gerne skal udvikle og trives i kendte og nye situationer.

Som voksen følger man børnenes initiativ, og hjælper dem med redskaber til at fortsætte og forfølge deres ideer og udforskning af et tema.

Ved at være tydelige voksne der sætter rammer, der tilgodeser fællesskabet og det enkelte barn, inkluderer vi alle børn - også i udsatte positioner. Der opfordres til at børnene selv løser konflikten og italesætter oplevelsen for hinanden, så den voksne ikke bliver dommeren i konflikten. Det er børnene selv der skal gå derfra med løftet hoved, og den voksne der kommer med løsningsforslag, og hjælpe i situationen.

Der er altid en årsag til børns handlinger, og det skal den voksne hjælpe med at oversætte, hvordan børnene beder om hjælp eller trøst i svære situationer mellem børnene.

Hjælper med at sætte ord på, både store og små, både i samling på stuen, eller i selve situationen. Italesætte vores forskellige grænser, ved hjælp af materialet Fri for mobberi.

I hverdags rutiner, øver vi med børnene at være selvhjulpne, eks. rydde op efter sig selv, bære tallerkenen over på vogn, kravle ned fra stolen, etc. Sammen med børnene er vi rollemønstre og skal lære hinanden at drage omsorg for hinanden. Vi sår et frø i børnene, som vi har tiltro til at de tager med sig videre i fællesskabet med de andre børn. Vi er individer i et stort fællesskab, og der skal være plads til diversitet og individualitet, som kan bidrage til hinandens hverdag og trivsel.

SOCIAL UDVIKLING

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Social udvikling

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.*
- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.*

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Børnene udviser evne til omsorg for hinanden, såsom at trøste og hjælpe hinanden.

Børnene udviser forståelse for andre og andres behov og handlinger.

Børnene kan sætte ord på hvad de sætter pris på hos deres kammerater.

Børnene indgår i forskellige fællesskaber og indtager forskellige positioner heri.

Børnene bruger hinanden til at få hjælp, da de ved hvem af deres kammerater er gode til bestemte ting.

Børnene handler ud fra de fælles normer og værdier, der ligger til grund for den pædagogiske praksis i hverdagen ved selv at kunne forklare og beskrive med egne ord, hvorfor vi gør hvad vi gør i forskellige situationer, eksempelvis: "vi bærer selv vores tallerkner ud fordi.."

Børnene udviser empati over for hinanden i givne situationer og har øje for hinandens kompetencer.

Hvilke aktiviteter understøtter at børnene når de beskrevne mål:

Børnene skal anerkendes og respekteres som dem de er og skal have en følelse af at høre til i et fællesskab, hvor der er mulighed for at opbygge sociale relationer og fællesskaber.

Vi har fokus på at børnene inddrages, opmuntres og støttes i at være aktivt deltagende i at samarbejde med andre, og være med i demokratiske beslutningsprocesser. Ved at arbejde med

inddragelse af barnet i de daglige aktiviteter, får barnet mulighed for at lære at lytte til andre og vente på tur og opleve sig selv som en del af fællesskabet og glæden ved dette.

Vi arbejder med at skabe fælles aktiviteter, hvor barnet oplever at se sig selv som en del af en gruppe, hvor der er forskellige behov og hensyn at tage og barnet lærer at anerkende og respektere andres behov, for på denne måde at gøre sig erfaringer med hvordan de sociale spilleregler fungerer i praksis.

Vi arbejder med at hjælpe barnet med at forstå intentioner bag handlinger, både egne og de andre børns, ved at have fokus på barnets ressourcer og kompetencer frem for at fokusere på begrænsninger.

Den sociale udvikling vil fra start at blive udfordret, brugt og afprøvet i mange variationer. Dette på grund af det store aldersspænd i børnegruppen.

De bliver de gode rollemodeller som det mindre barn oplever en positiv og konstruktiv kontakt med.

Ved at opleve denne positive sociale relation oplever det 0 - 3-årige barn, at det kan agere, lege og afprøve ting i tryghed. Derved bliver barnet hurtigt bevidst og selvhjulpent og selvstændigt ved de gode rollemodeller, som det færdes i blandt.

Ved understøttende voksne, italesættelse, leg og i de daglige rutiner vil barnet kunne afkode, hvad der sker og barnet viser tegn på, at parallellegen kan opstå og vil blive afprøvet for derefter at kunne bevæge sig over i rollelegen.

Barnets selvværd og selvstændighed vil vokse af denne sociale relation med andre børn, omsorg, nærvær af voksne der arbejder i øjenhøjde med børnene og italesætter det der sker.

Ved at have et miljø med åbne døre og ved at iagttage de legende børn opleves og udfordres lysten til at bevæge sig væk og komme tilbage for til sidst at blive en naturlig del af hverdagen, det at kunne færdes i et trygt børnemiljø i et stort hus.

Eks : barn ca. 1,5 år skiftes på puslebord og græder. Barnets sut og klud er ikke lige i nærheden. Den voksne har hænderne fulde og ligger sig omkring!

Et barn ca. 2 år ser dette og går ud på gangen. Finder sut og klud og skynder sig på badeværelset og giver den voksne det så barnet på bordet kan blive trøstet.

Den voksne takker og viser sin glæde barnets selvstændige handling.

Vi ser tegn på at kunne drage omsorg, kunne udskyde egne behov og at vente blive sat i spil og glæden ved at få sin ven til, at holde op med at græde, så selvstændighed samt selvværd vokser.

De 3 - 6 årige børn udviser dagligt stor selvstændighed og agerer i grupper fra egen stue eller på tværs af grupper i huset. De færdes trygt i hele huset og tager ansvar for hinanden, viser stor glæde ved samvær i aktiviteter, enten understøttet af voksne eller efter lyst og behov.

Oftentimes tager de ansvar selv for at hjælpe de mindre børn med tøj og legetøj.

De danner nye venskaber, besøger hinanden på tværs af grupperne og spiser som besøgende i en anden gruppe.

De udfordres af vokseninitierede aktiviteter f.eks. fri for mobberi samt besøg af børnegrupper udefra, besøg til andre børnehuse, nye bekendtskaber, måske fremtidige skole venner.

Kulturelle oplevelser ud af huset med emner såsom "hvordan kroppen er sat sammen" "Lys og Mørke" Bevægelse til musik.

De stilles overfor opgaver og ansvar såsom at hente madvogn til stuen. Være ansvarlig for optælling af servicet. Samt være den der siger værsgo på stuen.

Hvilket igen afføder at kunne agere i ukendt farvand samt nye erfaringer med at være i vokseninitierede aktiviteter. Hav også opmærksomhed på de pædagogiske hverdagsaktiviteter og legen.

KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. Det pædagogiske personale skal derfor skabe et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.*
- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.*

Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø

Nedenfor skal I beskrive, hvordan jeres pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes muligheder for at indgå i forskellige kulturelle fællesskaber, som stimulerer deres fantasi, nysgerrighed og kreativitet via både børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter. Hav også opmærksomhed på de pædagogiske hverdagsaktiviteter og legen.

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Børnene kan afkode det værdisæt der ligger til grund for hverdagen i børnehuset, ved at behandle hinanden med en grundlæggende anerkendelse af hinandens forskelligheder.

Børnene kender til forskellige familieformer/konstellationer.

Børnene kender til forskellige traditioner i forbindelse med højtid og ved at i andre lande og familier har man andre traditioner.

Børnene udtrykker følelser igennem forskellige, kreative udtryksformer.

Børnene tager initiativ og bidrager til planlægning af aktiviteter.

Børnene spejler sig i hinanden både i legen og i hverdagsaktiviteterne.

Børnene deltager i relevante fællesskaber med det formål at lære at have fokuseret opmærksomhed (dig og mig om noget).

Hvilke aktiviteter understøtter at børnene når de beskrevne mål:

Vi arbejder med at pædagogikken bygger på værdinormer fremfor på regler, og at børnene kender kulturen i det dagtilbud de kommer i hver dag og kan handle i overensstemmelse med de værdier, den bygger på.

Vi arbejder på at skabe plads til balancen mellem aktiviteter, som de voksne igangsætter og aktiviteter som børnene selv tager initiativ til.

Vi arbejder med at skabe læringsmiljøer hvor børnene oplever forskellige og egne kulturelle baggrunde, normer og værdier ved at inddrage forældrenes viden og kendskab i arrangementer, hvor familien er deltagende i fællesskabet.

Vi arbejder med at børnene får mulighed for at afprøve forskellige udtryksformer, materialer og medier for derved at opleve forskellige sanseindtryk og udtryksformer.

Vi arbejder med årstidens traditioner, hvor der er rig lejlighed til at blive præsenteret for baggrunde for traditioner og få en forståelse af kulturarven og andre kultur.

KOMMUNIKATION OG SPROG

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Kommunikation og sprog

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.*
- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.*

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Børnene kommunikerer, formidler og forfølger egne ideer.

Børnene udvikler sin sproglige formåen igennem hele sin tid i børnehuset.

Børnene prøver at sætte ord på egne følelser, både ved glæde og frustrationer.

Børnene kan fordybe sig i leg og aktiviteter og kommunikere i leg og aktiviteterne i fællesskaber og ved egen leg.

Børnene kan fastholdes ved samme aktivitet i stadig længere tid.

Børnene viser nysgerrighed og glæde i forhold til sproget, eksempelvis ved rim og remser og engelsk/play and learn.

Hvilke aktiviteter understøtter at børnene når de beskrevne mål:

Sprogtilægningen hos børnene er et vigtigt fundament, idet vi benytter os af det i alle sammenhænge i interaktionen med hinanden. Vi arbejder med at italesætte de daglige handlinger, som børnene er en del af samt aktiviteter med bøger, billedlotteri, rim og remser, historier /eventyr.

Vi har fokus på at stille åbne spørgsmål til barnet i stedet for at svare og samtidig arbejder vi med brug af rigtige ord for at understøtte sprogudviklingen og underbygge det sprog, børnene har.

Vi arbejder på at børnene får en fornemmelse af sammenhæng mellem kropssprog, mimik og verbalt sprog, ved at være tydelige voksne.

Vi arbejder med samling på forskellige tidspunkter af dagen ud fra en forståelse af, at samling også kan bestå af en mindre gruppe børn.

Kommunikation og sprog hos børn er et vigtigt fundament, idet vi benytter os af det i interaktion med hinanden. Fra vi siger godmorgen om morgenen til vi siger farvel om aftenen. Vi arbejder med at italesætte de daglige handlinger, benævne ting, følelser og begreber.

Sproget indgår som et centralt element i rammesætning af dagligdagen. Vi kommunikerer med børnene omkring rutinerne, f.eks. når børnene skal dække bord; vi taler om hvor mange der sidder

ved bordet og hvor mange tallerkner og bestik der skal bruges. Tilsvarende kommunikerer vi med børnene omkring aktiviteter, vi bruger sproget til at forberede børnene og vi bruger ligeledes sproget til at fastholde børnene i given aktivitet. Vi har planlagt en male aktivitet for børnehalebørnene på stuen, Vi samler børnene og fortællerne hvad de skal, vi er tydelige i instruksen. Undervejs i aktiviteten opmuntrer vi børnene ved at anerkende deres indsats.

I Cassiopeia har stuerne et sprogværksted, hvor børnene kan se bogstaver, tal, små sætninger. Børnene har bøger de kan kigge i. Vi er meget opmærksomme på at børnene møder ord og bogstaver.

KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Børnene skal inviteres til at få mange forskellige kropslige erfaringer i et læringsmiljø, hvor bevægelsesglæde, kreativitet og leg er nøglebegreber, og hvor det pædagogiske personale motiverer børnene til at bevæge sig ved at vise glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.*
- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.*

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Børnene er i god trivsel og udviser glæde og tryghed.

Børnene er motorisk alderssvarende udviklet.

Børnene tilegner sig og udvikler motoriske færdigheder og kompetencer, både sanse-, fin- og grovmotoriske.

Børnenes viser interesse for kroppens forskellige funktioner.

Børnene viser glæde ved deres kroppe og for dens formåen.

Børnene viser accept af forskellige kroppe og er trygge i deres egen krop.

Børnene udviser stolthed over hvad kroppen er og kan.

Hvilke aktiviteter understøtter at børnene når de beskrevne mål:

Vi indtænker bevægelse for børn i hverdagens organisering ved at lave aktiviteter, der stimulerer sanserne og finmotorik, fx lege med modellervoks, klodser, hjælpe de voksne med at rengøre legetøj, spise med bestik, skabe plads til aktiviteter, hvor det finmotoriske udviklingspotentiale hos børnene bliver understøttet.

I vores indretning af børnehuset sørger vi for at tilgodese børns behov for tryghed ved at skabe stillezoner på stuerne.

Vi har derudover også fokus på den grovmotoriske udvikling, ved at organisere os gennem motorikforløb i børnehuset og i Gymnastiksalen, hvor børnene vil opleve mere strukturerede motorikøvelser. Her laves øvelser og andre sjove lege som styrker både motorik, sprog og kropsbevidstheden.

Vi er desuden privilegeret i forhold til at kunne benytte de forskellige huses muligheder for fysisk udfoldelse til både voksenstyrede og voksenunderstøttede aktiviteter med fokus på motorik og bevægelse. Vi har indrettet områder så de udfordrer og motiverer børnene bedst muligt til at bevæge sig. Der skal f.eks. være gulvplads og mulighed for at lave klatre/kravle baner m.m. som børnene bliver inspirerede til.

Legepladsen giver mange muligheder for at være fysisk aktiv og stimulere børnenes motorik. Vi har

fokus på at de voksne hver dag igangsætter bevægelseslege på legepladsen.

Vuggestue.

Ved måltider sidder børnene på en høj stol. Her lærer de at holde balancen og kravle op og ned selv. De lærer at spise selv ved at holde på bestikket og sanse og smage på nye ting. Vi skaber rammer, for at børnene kan udvikle, udfordre, og eksperimentere ved hjælp af motorikbane. Vi hører musik, spiller og synger, med bevægelse og fakter.

Vi laver cykelbane både ude og inde hvor børnene træner deres balance.

Børnene øves i at gå, og holde hånd. De forberedes på længere gåture til eksempelvis gymnastiksalen.

Børnene mærker kroppen, når den er i ro ved mindfulness og massage.

Sansestimulering sker igennem forskellige materialer, eksempelvis baljer, bolde, pensler og modellervoks.

Barnet bliver inddraget i de forskellige faser af bleskift. Dette involverer at tage bleen af, sætte sig på toilettet, vaske fingre og tage tøjet på selv.

Børnehave.

Vi tager børnene på forskellige ture som f.eks. Gymnastiksal (man skal være fyldt 3 år for at komme med i gymnastiksalen, pga. vi skal gå langt). Her laves alt fra voksenstyrede leg til fri leg. I gymnastiksalen har vi fokus på grovmotoriske udfoldelser for den pågældende børnegruppe.

Vi kører med vores egen bus ud til skov, strand og naturlegeplads; her udfordrer vi børnenes balance og sanser i nye omgivelser, hvor de kan lege og udforske omgivelserne.

I garderoben sætter vi fokus på selvhjulpethed hvor de tager tøj af og på og hvor storgruppen skal lære at mærke efter, hvor meget og hvilket tøj de skal have på.

For at udvikle deres finmotorik har vi aktiviteter som kreativt værksted hvor de kan klippe, tegne, bygge og male.

På legepladsen er der gynger, cykler og sandkasser hvor børnene bl.a. bliver stimuleret til at udvikle deres balance. Der er en legemester som sætter lege igang, der skærper den motoriske udfoldelse gennem krav og regler.

NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også et grundlag for at arbejde med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. Det pædagogiske personale skal opmuntre børnene til at foretage egne undersøgelser samt støtte og guide dem i at turde øve sig igen og igen for derved at opbygge en grundlæggende tillid.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Natur, udeliv og science

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.*
- *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.*

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Børnene bruger deres sproglige og sociale kompetencer til at formidle og forfølge egne ideer i naturen.

Børnene laver tydelige koblinger mellem projekter om eksempelvis skrald til italesættelse af samme over for forældre ved en given lejlighed.

Børnene udviser nysgerrighed og opfindsomhed ved at befinde sig i naturen.

Børnene efterlyser naturoplevelser, enten ved at spørge til hvornår de skal i Mosen eller med på Bustur.

Børnene udviser interesse og glæde ved oplevelser, hvor de er i direkte kontakt med naturen.

Hvilke aktiviteter understøtter at børnene når de beskrevne mål:

Vi har i børnehuset en pragtfuld legeplads til rådighed, hvor børnene hele året rundt kan stimuleres i udelivet og aktiviteter forbundet særligt med naturen.

Vi har et Naturværksted som vi deler imellem de tre børnehuse i Trekløveret, hvor hovedformålet er at tilbyde berigelse og åbne for børnenes nysgerrighed og lyst til at udforske naturelementerne.

Vores tilknyttede naturpædagog tilbyder eksperimenter og aktiviteter, der følger året gang der udelukkende har forbindelse til naturen og bæredygtig udvikling generelt. Dette gøres blandt andet ved at samle skrald ind med vogne og få det afleveret på genbrugspladsen.

Vi har på skift en Naturbus, der kører børnehavebørn ud i naturen enten til enkeltstående aktiviteter eller ved at arrangere korte forløb, hvor samme gruppe børn kommer tilbage til samme sted i verden.

I Mosen prøver børn forskellige ting, der stimulerer deres sanser: føle, se, høre og dufte. Nogle af aktiviteterne laves for at være i processen, andre for at få et resultat.

Børnene møder forskellige dyr: kaniner, høns, fisk og vandrede pinde, som de er med til at passe, men de får også lejlighed til at følge udviklingen fra frøæg til haletudse til små frøer og vinbjergsnegle, der lægger æg i et terrarie.

Under træstubbene er der et rigt insektliv.

Vi samler spiselige ting – hyldeblomster, rabarber som tilberedes og brændenælder, som laves til suppe eller pandekager på bålet.

Når vejret er til det er vi mest udenfor, hvor her er mulighed for (under hensyn til alder) at save, snitte, hamre, grave lege med vand og lave bål.

Når vi jævnligt samler skrald, snakker vi om affaldssortering og materialernes nedbrydningstid og om hvordan det kan skade dyrene i naturen.

2 dage om ugen er her fællesdag, hvor børn fra alle tre børnehuse har mulighed for at lave noget sammen.

Dyrker det fælles tredje sammen med andre børn, fra forskellige baggrunde. Er sammen med andre om noget, ikke nødvendigvis samme sprog, men oplevelsen der forbinder børnene sammen.

Man er nysgerrig sammen og har tid til at være nærværende, i små grupper. Dertil har vi mosehuset, udflugter i nærområdet og ture med bussen eller cyklerne.

ØVRIGE ELEMENTER

DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNEMILJØ

Begrebet børnemiljø er et samlende begreb for det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet, hvor det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø skal forstås bredt.

Børnemiljøet i dagtilbuddet skal vurderes i et børneperspektiv. Det indebærer, at børnemiljøet skal vurderes med børnenes øjne, ligesom børnenes oplevelser skal inddrages i vurderingen af børnemiljøet afhængigt af børnenes alder og modenhed.

Der lægges vægt på, at børnene inddrages i forbindelse med forhold, der vedrører dem selv, jf. FN's Børnekonventions artikel 12 om barnets ret til at give udtryk for sin mening og krav på, at denne mening respekteres.

Fysisk børnemiljø

Det fysiske børnemiljø kan eksempelvis omhandle støjniveau, indeklima, plads til fysisk udfoldelse og stille aktiviteter, hygiejneforhold, lysforhold, garderobe, legeplads og udearealer, stuenes indretning og størrelse mv.

Psykisk børnemiljø

Det psykiske børnemiljø kan fx omhandle samspillet mellem børn og voksne, herunder om samspillet er kendetegnet ved gensidig respekt og tolerance, børnenes indbyrdes samspil, herunder om børnene i deres sprog og handlinger indbyrdes respekterer hinanden, om der blandt børn og personale er plads til og accept af menneskers forskellighed, om der finder mobning sted blandt børnene, mv.

Æstetisk børnemiljø

Det æstetiske børnemiljø kan fx omhandle, hvorvidt stuenes indretning og udsmykning virker stimulerende og inspirerende på børnene, samt hvorvidt omgivelserne indenfor og udenfor er udformet på en måde, som fremmer børnenes lyst til at bevæge og udfolde sig, fordybe sig, have stille lege mv.

SAMSPIL OG RELATIONER

I dagtilbud indgår barnet i et fællesskab med andre børn og voksne, som er fælles om at skabe det sociale rum, som de enkelte børn lærer og udvikler sig igennem. Sammen med det pædagogiske personale har de andre børn betydning for, hvilke erfaringer det enkelte barn gør sig, når det er i dagtilbuddet.

Vi har arbejdet med at gøre legepladsen til et aktivt bevægelsesrum. Vi kan se at børnene bevæger sig mere når de voksne indtager en styrende eller understøttende position i forhold til aktiviteterne. Vi ser i disse situationer at børn der ikke af sig selv er fysisk aktive bliver deltagende og oplever succeser og glæde ved at bruge deres krop. I denne forbindelse kan vi se at børnene efterfølgende selv tager initiativ til at gentage bevægelsesaktiviteterne i deres egne lege.

Vi kan se at børnenes udbytte af indsatser og aktiviteter styrkes, når de voksne arbejder ud fra en fælles plan med et afstemt fokus. Eksempelvis har vi i vuggestuen arbejdet med børnenes mestring af hverdagsituationer gennem et fælles fokus på styrkelse af læringsmiljøet i hverdagsrutinerne.

Vi kan i vuggestuen se at børnene indtager rummene på en konstruktiv og mere fysisk aktiv måde, når vi voksne sikrer indretning der understøtter bevægelsesaktiviteter og indtager en understøttende position.

Vi skal fortsat øve os i at tydeliggøre vores formål med vores aktiviteter og vores didaktiske mål, således at det bliver tydeligere hvad effekten af vores indsatser er for børnene.

Vi skal sikre at de voksne i højere grad indtager en styrende og understøttende position i forhold til den pædagogiske praksis.

EVALUERING

Evaluerende pædagogisk praksis handler om løbende og systematisk at evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. En systematisk evaluerende pædagogisk praksis styrker kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og sikrer, at det hele tiden er justeret og tilpasset den aktuelle børnegruppens behov.

Vi drøfter værdien af at kunne dokumentere nedslag i forskellige pædagogiske processer, da læring hos børnene ofte finder sted på forskellige tidspunkter i pædagogisk praksis og på den måde have fokus på proceskvaliteten. Dette vil vi fremadrettet have fokus på i forhold til at udvikle og arbejde med børnehushets evalueringskultur.

Den voksenunderstøttede funktion har vi erfaret er afgørende for arbejdet med differentierede fællesskaber og særligt i arbejdet med de børn der ofte indtager perifere positioner i de forskellige fællesskaber.

Vi kommer fremadrettet til at arbejde meget mere systematisk med den voksenunderstøttede position i forhold til hverdagspædagogikken. Det vil være her, at vores primære fokus på mål og evaluering af disse vil være.

INDDRAGELSE OG SAMARBEJDE

Arbejdet i forældrebestyrelsen skal tilrettelægges lokalt og på en måde, så det giver mening i dagligdagen for både forældrebestyrelsen og det pædagogiske personale. Som led i dette arbejde vil forældrebestyrelsen skulle inddrages i, hvordan ressourcer i lokalsamfundet vil kunne bringes i spil med henblik på at skabe trygge og pædagogiske læringsmiljøer for børn i dagtilbud.

I fællesskab med den samlede forældregruppe i Trekløveren og særligt forældrebestyrelsen har vi udarbejdet en vision for samarbejdet mellem dagtilbud og forældre til børn i Trekløverens tre børnehuse. Visionen bliver foldet ud herunder.

Vi favner mangfoldighed og skaber grobund for fællesskab

Vi vil gerne arbejde med at skabe mangfoldige fællesskaber. I et børneperspektiv handler mangfoldige fællesskaber om at vores børn ser og bliver nysgerrige på dét, der er anderledes end hjemme hos en selv. Set ud fra et familieperspektiv handler mangfoldige fællesskaber om, at familier ser det værdifulde i at andre familier, er forskellige og at vi respekterer det forskellige hos hinanden.

Vi er rollemodeller for dannelse

I Trekløveren handler dannelse om at børnene oplever at have indflydelse og medbestemmelse i deres hverdag. Børnene skal opleve at det er godt at være aktivt deltagende i forskellige sammenhænge. I Trekløveren handler arbejdet med dannelse om at hverdagen tager afsæt i værdier og normer frem for regler. Derved lærer børnene at omsætte værdierne i de forskellige sociale samspil de indgår i.

Vi tager ansvar for gode relationer

Den måde vi taler sammen på og den måde vi møder hinanden på, har stor betydning for den pædagogiske hverdag. De voksnes kommunikation ses, høres og opleves af børnene og påvirker børnenes indbyrdes kommunikation og relationer. Vi ønsker at styrke vores fælles forståelse i forhold til den pædagogiske praksis ved at have et fælles sprog for hverdagspædagogikken og den læring, der finder sted i daginstitutionen og hjemme.

Vi tager ansvar for gode relationer

Forældres engagement og involvering i deres børns dagtilbud har betydning for børnenes oplevelse af sammenhæng mellem hjem og dagtilbud. Det sociale sammenhold i daginstitutionen styrkes, når forældre bakker op det arbejde og de aktiviteter, der finder sted i deres børns daginstitution.